

Економічна безпека як ресурс управління підприємством

У сучасних умовах процес успішного функціонування та економічного розвитку підприємств значною мірою залежить від удосконалення їхньої діяльності у сфері забезпечення економічної безпеки.

Економічна безпека підприємства – це комплексне поняття, яке включає в себе сукупність чинників, пов'язаних не тільки з внутрішнім станом самого підприємства, скільки з впливом зовнішнього середовища, з його суб'єктами, з якими підприємство вступає у взаємодію [1].

Виділяють два основні підходи до визначення сутності поняття економічної безпеки підприємства. Згідно з першим підходом, економічну безпеку підприємства можна розглядати як гіпотетичну відсутність небезпеки та можливості появи будь-яких загроз його функціонуванню. Другий підхід визначає економічну безпеку підприємства як його реальний захист від небезпеки, тобто здатність зберігати власну самостійність та реалізовувати свої інтереси, незважаючи на наявність несприятливих факторів.

Так, Бреус С.В. визначає економічну безпеку підприємства як захищеність його науково-технічного, технологічного, виробничого та кадрового потенціалу від прямих (активних) або опосередкованих (пасивних) економічних загроз, наприклад, пов'язаних з неефективною науково-промисловою політикою держави чи формуванням несприятливого зовнішнього середовища [3].

Існують різні класифікації загроз економічній безпеці підприємства. За відношенням до суб'єкта загрози можуть бути зовнішніми та внутрішніми. **Зовнішні загрози** зумовлені впливом зовнішнього середовища: політична та економічна нестабільність; підвищення вимог споживачів до якості продукції підприємства при одночасному зменшенні обсягів споживання; зміна структури ринку товарів і послуг; зміна умов фінансування та ускладнення процесу залучення кредитних ресурсів; розрив господарських зв'язків між підприємствами, що складають єдиний технологічний ланцюг; дисбаланс між виробничими, заготівельними та переробними галузями тощо. **Внутрішні загрози** зумовлені станом самого підприємства. До внутрішніх загроз економічній безпеці підприємства належать: зростання собівартості продукції внаслідок неефективної організації виробничих та управлінських процесів; значні управлінські витрати через відсутність оптимізації систем бюджетного управління, управлінської облікової політики, фінансового планування та фінансового аналізу на підприємстві.

Загрози можуть мати опосередкований характер, діяти за певних додаткових умов і проявлятися безпосередньо, прямо спричиняючи негативні зміни. Загрози економічній безпеці підприємства, залежно від джерела виникнення, поділяють на об'єктивні та суб'єктивні [2].

Об'єктивні загрози виникають без участі та всупереч волі підприємства чи його працівників і не залежать від ухвалених управлінських рішень. До об'єктивних загроз належать стан фінансової кон'юнктури, наукові відкриття, форс-мажорні обставини тощо.

Суб'єктивні загрози породжуються умисними або ненавмисними діями людей, різних органів та організацій, у тому числі державних і міжнародних підприємств-конкурентів. Саме тому їхнє запобігання значною мірою пов'язане з впливом на суб'єктів економічних відносин.

Рівень економічної безпеки підприємства залежить від того, наскільки ефективно його керівництво та фахівці (менеджери) здатні уникати можливих загроз і ліквідовувати шкідливі наслідки окремих негативних складових зовнішнього та внутрішнього середовища. Джерелами негативного впливу на економічну безпеку підприємства (організації) можуть бути: свідомі або несвідомі дії окремих посадових осіб і суб'єктів господарювання (органів державної влади, міжнародних організацій, конкурентів); збіг об'єктивних обставин (стан фінансової кон'юнктури на ринках, де працює підприємство, наукові відкриття і технологічні розробки, форс-мажорні обставини тощо) [3].

Таким чином, головна мета економічної безпеки підприємства – забезпечення його тривалого та максимально ефективного функціонування сьогодні і високого потенціалу розвитку в майбутньому, що досягається через впровадження комплексного підходу до управління, включаючи діагностику загроз за допомогою інтегрального індексу та оптимізацію витрат на захисні заходи, як продемонстровано на прикладі підприємства молочної галузі, де це сприяє зниженню собівартості, підвищенню продуктивності, прибутку, фінансової стійкості та конкурентоспроможності.

Список використаних джерел:

1. Ареф'єва О.В., Ковальчук А.М. Мотиваційне управління економічною безпекою підприємств: монографія. Київ : НАУ, 2023. 212 с.
2. Бандурка О.М., Духов В.Є., Петрова К.Я., Чернков І.М. Основи економічної безпеки: підр. Харків : НУВС, 2003. 236 с.
3. Бреус С. В. Економічна безпека як категорія. Проблеми інноваційно-інвестиційного розвитку. 2017. № 12. С. 140–149.